



ВИЩА КВАЛІФІКАЦІЙНА КОМІСІЯ СУДДІВ УКРАЇНИ

04 липня 2017 року

м. Київ

Р І Ш Е Н Н Я № 169/вс-17

Вища кваліфікаційна комісія суддів України у пленарному складі:

головуючого – Устименко В.Є.,

членів Комісії: Бутенка В.І., Василенка А.В., Весельської Т.Ф., Козлова А.Г., Лукаша Т.В., Луцюка П.С., Макарчука М.А., Мішина М.І., Прилипка С.М., Тітова Ю.Г., Шилової Т.С., Щотки С.О.,

розглянувши питання про підтвердження здатності кандидата на посаду судді Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду Прокопаніч Галини Кризостанівни здійснювати правосуддя у відповідному суді, стосовно якої оголошено перерву відповідно до абзацу другого частини першої статті 88 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»,

встановила:

Відповідно до статей 79, 81 Закону України від 02 червня 2016 року № 1402-VIII «Про судоустрій і статус суддів» (далі - Закон) рішенням Комісії від 07 листопада 2016 року № 145/зп-16 оголошено конкурс на зайняття 120 вакантних посад суддів касаційних судів у складі Верховного Суду.

Прокопаніч Г.К. 05 грудня 2016 року звернулася до Комісії із заявою про проведення стосовно неї кваліфікаційного оцінювання для участі у конкурсі на посаду судді Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду за спеціальною процедурою призначення.

Рішенням Комісії від 13 грудня 2016 року № 106/вс-16 Прокопаніч Г.К. допущено до участі у конкурсі на посаду судді Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду.

Рішенням Комісії від 11 січня 2017 року № 2/зп-17 призначено кваліфікаційне оцінювання 653 кандидатів, допущених до участі у конкурсі на зайняття 120 вакантних посад суддів касаційних судів у складі Верховного Суду, зокрема Прокопаніч Г.К.

Комісією 09 лютого 2017 року прийнято рішення № 27/вс-17 про допуск Прокопаніч Г.К. до проходження кваліфікаційного оцінювання для участі у конкурсі на посаду судді Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду.

Положеннями статті 83 Закону визначено, що кваліфікаційне оцінювання проводиться Вищою кваліфікаційною комісією суддів України з метою визначення здатності судді (кандидата на посаду судді) здійснювати правосуддя у відповідному суді за визначеними критеріями. Такими критеріями є: компетентність (професійна, особиста, соціальна тощо), професійна етика, доброчесність.

Відповідно до пункту 4 частини п'ятої статті 81 Закону Комісія за результатами кваліфікаційного оцінювання кандидата на посаду судді вищого спеціалізованого суду або Верховного Суду ухвалює одне з двох рішень про підтвердження або непідтвердження здатності такого кандидата здійснювати правосуддя у відповідному суді, а також визначає рейтинг кандидата для участі у конкурсі.

Закон передбачив проведення кваліфікаційного оцінювання у два етапи: 1) складення іспиту; 2) дослідження досьє та проведення співбесіди (частина перша статті 85 Закону).

Положенням про порядок та методологію кваліфікаційного оцінювання, показники відповідності критеріям кваліфікаційного оцінювання та засоби їх встановлення, затвердженим рішенням Комісії від 03 листопада 2016 року № 143/зп-16 (далі - Положення) передбачено, що встановлення відповідності судді (кандидата на посаду судді) критеріям кваліфікаційного оцінювання здійснюється членами Комісії за їх внутрішнім переконанням відповідно до результатів кваліфікаційного оцінювання (пункт 1 глави 6 Положення).

За результатами співбесіди з кандидатом Прокопанич Г.К., яка проводилася Комісією у пленарному складі у відкритому засіданні, відеотрансляція якого відбувалась у режимі он-лайн, заслухавши доповідача, уповноваженого представника Громадської ради доброчесності (далі - ГРД), кандидата, дослідивши матеріали її досьє, Комісія дійшла висновку про невідповідність Прокопанич Г.К. критеріям доброчесності та професійної етики з огляду на таке.

Прокопанич Г.К. 16 лютого 2017 року склала анонімне письмове тестування, за результатами якого отримала 69,75 бала, а за виконане 21 лютого 2017 року практичне завдання - 69,5 бала. На етапі складення іспиту кандидат загалом набрала 139,25 бала та згідно з рішенням Комісії від 29 березня 2017 року № 22/зп-17 була допущена до другого етапу кваліфікаційного оцінювання у межах процедури конкурсу, а саме «Дослідження досьє та проведення співбесіди».

На підставі висновку за результатами тестування особистих морально-психологічних якостей та загальних здібностей Прокопанич Г.К. визначено рівні показників критеріїв особистої, соціальної компетенції, професійної етики та доброчесності.

З метою сприяння Комісії у встановленні відповідності кандидата критеріям професійної етики та доброчесності для цілей кваліфікаційного оцінювання та в межах повноважень, передбачених частиною шостою статті 87 Закону, ГРД надала Комісії, затверджений 05 травня 2017 року висновок про невідповідність кандидата на посаду судді Верховного Суду Прокопанич Г.К. критеріям доброчесності та професійної етики.

Комісією у складі колегії досліджено досьє, зокрема висновок та інформацію, надану ГРД, пояснення кандидата, і 19 травня 2017 року проведено з кандидатом співбесіду. За результатами співбесіди відповідно до вимог абзацу другого частини

першої статті 88 Закону прийнято рішення про внесення на розгляд Комісії у пленарному складі питання про підтвердження здатності кандидата на посаду судді Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду Прокопанич Г.К. здійснювати правосуддя у цьому суді.

Підставами для висновку ГРД зазначила недотримання кандидатом правил суддівської етики, зокрема, принципу незалежності судді, а також вимог антикорупційного законодавства щодо декларування майна.

Зокрема, згідно з наданою ГРД інформацією Департаментом спеціальних розслідувань Генеральної прокуратури України проводиться досудове розслідування у кримінальному провадженні НОМЕР_1 за підозрою колишнього голови Вищого господарського суду України (далі - ВГС України) ОСОБА_1., його заступника ОСОБА_2 (нині суддя вказаного суду) та колишнього головного спеціаліста канцелярії управління документального забезпечення суду ОСОБА_3 у вчиненні злочинів проти правосуддя - втручання в діяльність судових органів та незаконне втручання в роботу автоматизованої системи документообігу суду, тобто у вчиненні злочинів, передбачених частиною другою статей 376 і 376-1 Кримінального кодексу України.

Наприкінці 2010 року ОСОБА_1, будучи суддею ВГС України та обіймаючи адміністративну посаду голови суду, у зв'язку із введенням у 2011 році автоматизованої системи документообігу в усіх судах загальної юрисдикції з метою створення умов для здійснення розподілу окремих судових справ (касаційних скарг) між визначеними суддями, а також для незаконного втручання в автоматизовану систему «Документообіг спеціалізованого суду» вирішив створити у ВГС України значну кількість штучних спеціалізацій (тотожних за змістом), за частиною з яких визначав лише одного або двох суддів, позбавивши інших суддів можливості брати участь у розгляді таких справ, чим перешкодив їм належно виконувати свої службові обов'язки.

Досудовим розслідуванням на цей час встановлено 10546 випадків розподілу справ (заяв) на одного суддю ВГС України (безальтернативно) у так званих тотожних спеціалізаціях та 10816 випадків внесення до автоматизованої системи документообігу ВГС України недостовірних відомостей щодо можливості участі судді в автоматизованому розподілі справи (касаційної скарги).

У період з 01 січня 2011 року до 01 травня 2014 року за такими тотожними спеціалізаціями, автоматизований розподіл у яких відбувався безальтернативно, слідством визначено групу суддів ВГС України, до якої віднесено й кандидата Прокопанич Г.К.

Окрім того, у висновку ГРД зазначено про журналістське розслідування, проведене експертом Центру політичних студій та аналітики Г. Канєвським, за результатами якого встановлено у 2013 році чотирнадцять випадків повторного автоматичного розподілу у ВГС України справ, призначених до розгляду суддею Прокопанич Г.К., через її відпустку. Проте згідно з даними Єдиного державного реєстру судових рішень у період таких відпусток суддя Прокопанич Г.К. брала участь у розгляді справ, що вказує на штучний характер перерозподілу справ між суддями.

Кандидат заперечила наведені у висновку ГРД твердження, надавши Комісії усні та письмові пояснення, а також документи на їх підтвердження.

Зокрема, кандидат зазначила, що не є учасником досудового розслідування в межах зазначеного вище кримінального провадження та до органу досудового розслідування для проведення слідчих дій не запрошувалась. На підтвердження цього факту надала Комісії лист Генеральної прокуратури України від 15 травня 2017 року №23/1/3-32815-14.

Також Прокопанич Г.К. зауважила, що участі у зборах суддів ВГС України у 2010 році, на яких приймалось рішення про запровадження спеціалізацій, вона не брала, оскільки була обрана на посаду судді ВГС України в січні 2011 року.

Прокопанич Г.К. зазначила, що після обрання на посаду судді ВГС України їй були визначені спеціалізації, пов'язані з договірними, корпоративними правовідносинами та правовідносинами у сфері банківської діяльності. Яким ще суддям були визначені такі ж спеціалізації вона не знає і не цікавилась цим питанням.

Щодо результатів журналістського розслідування кандидат пояснила, що у ВГС України проводилося службове розслідування за фактами невідповідності відомостей, внесених до автоматизованої системи документообігу суду, зокрема ухвалення суддями рішень під час перебування їх у відпустці або на лікарняному у період з 01 січня 2012 року по 31 грудня 2013 року. За результатами службового розслідування фактів ухвалення Прокопанич Г.К. судових рішень у день її відсутності на робочому місці встановлено не було, про що зазначено в листі Генеральної прокуратури України від 15 травня 2017 року № 23/1/3-32815-14.

Водночас кандидат підтвердила факт здійснення перерозподілу зазначеної в публікації журналістського розслідування справи № 5011-47/14416-2012 через її відпустку, а також розгляд справи іншим складом суду 06 грудня 2013 року, коли вона фактично була присутня на роботі.

Оцінюючи кандидата на посаду судді касаційного суду у складі Верховного Суду за критеріями «Професійна етика» та «Доброчесність», Комісія враховує, що громадянським суспільством та законодавством презюмується наявність у суддів Верховного Суду не лише найвищої професійної кваліфікації, але й відповідного рівня моральних якостей та чеснот, що відповідатимуть їх соціальній функції.

Стандарти етичної поведінки суддів, що адресовані суддям та судовим органам для використання як базових принципів регламентації поведінки суддів, визначені, зокрема, у Бангалорських принципах поведінки суддів від 19 травня 2006 року, схвалених Резолюцією Економічної та Соціальної Ради ООН від 27 липня 2006 року № 2006/23 (далі - Бангалорські принципи поведінки суддів).

Цими стандартами у сфері судочинства утверджено, що довіра суспільства до судової системи, а також до авторитету судової системи в питаннях моралі, чесності та невідкупності судових органів посідає першочергове місце в сучасному демократичному суспільстві. Незалежність судових органів є передумовою забезпечення правопорядку та основною гарантією справедливого вирішення справи в суді. Отже, суддя має відстоювати та втілювати в життя принцип незалежності судових органів в його індивідуальному та колективному аспектах.

Міжнародні принципи впроваджені у національне законодавство та викладені, зокрема, у Кодексі суддівської етики, затвердженому у новій редакції рішенням XI (чергового) з'їзду суддів України від 22 лютого 2013 року (далі - Кодекс суддівської

етики) статтями 1, 2 якого утверджено, що суддя повинен бути прикладом неухильного додержання вимог закону і принципу верховенства права, присяги судді, а також дотримання високих стандартів поведінки з метою зміцнення довіри громадян у чесність, незалежність, неупередженість та справедливість суду. Суддя має уникати будь-якого незаконного впливу на його діяльність, пов'язану зі здійсненням правосуддя, та бути незалежним від своїх колег у процесі прийняття рішень.

Одним з механізмів забезпечення права на незалежність та неупередженість суду є розподіл справ серед суддів, що здійснюється на основі об'єктивних попередньо встановлених критеріїв. На такий розподіл справ не повинні впливати сторони у справі чи інші особи, зацікавлені в результатах розгляду справи (пункт 24 Рекомендацій CM/Res (2010) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки).

Досліджені Комісією матеріали засвідчили запровадження та існування у ВГС України у період з грудня 2010 року по квітень 2014 року значної кількості спеціалізацій суддів, що були відмінні за формулюванням, але тотожні за загальним змістом спірних правовідносин.

Зокрема, судді Прокопанич Г.К. рішенням зборів суддів ВГС України від 21 лютого 2011 року визначено декілька спеціалізацій, які за змістом спірних правовідносин були тотожними до спеціалізацій, закріплених за іншими суддями, проте за своїм формулюванням носили індивідуальний характер.

Отже, інформація щодо можливості безальтернативного розподілу справ судді Прокопанич Г.К. є цілком ймовірною.

Водночас Комісія встановила, що у зазначений період річне навантаження Прокопанич Г.К. значно перевищувало відповідний середній показник у суді. Так, у 2012 році навантаження Прокопанич Г.К. становило 413 справ, тоді як середнє навантаження на суддю вказаного суду становило - 239 справ; у 2013 році навантаження Прокопанич Г.К. - 435 справ, на іншого суддю ВГС України - 197 справ. За наслідками уніфікації спеціалізацій суддів у травні 2014 року навантаження Прокопанич Г.К. зменшилося до 246 справ та надалі стало співмірним середньому навантаженню судді ВГС України.

Пояснити значне навантаження у 2012 та 2013 роках Прокопанич Г.К. не змогла, зауваживши, що питання про його зменшення не порушувала, оскільки вважала це недоречним з огляду на її нещодавнє обрання до ВГС України.

За таких обставин убачається, що судді Прокопанич Г.К., якій були відомі визначені законодавством принципи функціонування автоматизованої системи документообігу мала усвідомлювати імовірність безальтернативного розподілу їй справ, у допустимий спосіб протидіяти таким загрозам, принаймні стосовно себе, та діяти на попередження можливих порушень встановленого законодавством порядку визначення складу суду для розгляду конкретної справи та принципів функціонування автоматизованої системи документообігу суду.

Проте кандидат не надала Комісії жодних доказів вжиття нею відповідних заходів, зокрема щодо з'ясування правових підстав визначення їй індивідуальних спеціалізацій, вжиття процесуальних заходів для усунення порушення порядку визначення судді,

звернення до зборів суддів щодо уніфікації спеціалізацій, повідомлення про імовірність впливу або загрозу її незалежності, тощо.

Законом України від 07 липня 2010 року № 2453-VI «Про судоустрій і статус суддів» в судах України введено автоматизовану систему документообігу та визначено принцип вірогідності розподілу справ як одну з основ її функціонування.

Згідно з вимогами статті 2-1 ГПК України та Положення про автоматизовану систему документообігу суду, затвердженого рішенням Ради суддів України від 26 листопада 2010 року № 30, автоматизовану систему документообігу у господарських судах введено з метою забезпечити об'єктивний та неупереджений розподіл справ між суддями з дотриманням принципів черговості, рівної кількості справ для кожного судді, вірогідності, з урахуванням навантаження кожного судді, спеціалізації, а також вимог процесуального закону.

Введення автоматизованої системи документообігу суду, яка здійснює розподіл справ між суддями за принципом вірогідності, мало істотно зменшити внутрішньокорпоративні ризики впливу на суддів, тобто забезпечувати гарантії їх незалежності.

Незалежність судді під час здійснення правосуддя є передумовою дії принципу верховенства права та невід'ємною складовою справедливого суду (стаття 5 Кодексу суддівської етики).

У статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, ратифікованої Законом України від 17 липня 1997 року № 475/97-ВР, утверджено, що кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення.

Європейський суд з прав людини в рішенні у справі «Сокурєнко і Стригун проти України» (заяви № 29458/04 та № 29465/04) зауважив, що фраза «встановленого законом» поширюється не лише на правову основу самого існування «суду», але й дотримання таким судом певних норм, які регулюють його діяльність. У рішенні Європейського суду з прав людини у справі «Олександр Волков проти України» (заява №21722/11) зазначено, що фраза «встановлений законом» поширюється не лише на правову основу самого існування «суду», але й на склад колегії у кожній справі.

Отже, порушення встановленого законодавством порядку визначення складу суду для розгляду конкретної справи та принципів функціонування автоматизованої системи документообігу суду, зокрема безальтернативний розподіл справи, можуть розглядатися в контексті практики Європейського суду з прав людини як порушення вимог щодо розгляду справи судом, встановленим законом, тобто права на справедливий суд.

Встановлені обставини визначення індивідуальних за формулюванням спеціалізацій суддів ВГС України, зокрема Прокопанич Г.К., нерівномірний розподіл справ між суддями та очевидно велике і необґрунтоване навантаження кандидата у 2012-2013 роках свідчать про порушення принципів функціонування автоматизованої системи документообігу суду, що створювало можливості для втручання у здійснення правосуддя та впливу на суддів, тобто вказують на існування загрози їх незалежності.

Встановлені обставини та надані кандидатом пояснення у їх сукупності дають Комісії підстави для висновку, що кандидат не виявила належного сприйняття обов'язку бути прикладом неухильного додержання вимог закону і принципу верховенства права та не демонструє прагнення відстоювати суддівську незалежність.

У Бангалорських принципах поведінки суддів зазначено, зокрема, що постійна увага з боку суспільства покладає на суддю обов'язок прийняти низку обмежень, і, незважаючи на те, що пересічному громадянину ці обов'язки могли б здатися обтяжливими, суддя приймає їх добровільно та охоче. Поведінка судді має відповідати високому статусу його посади.

Відповідно до пункту 4.7 вказаних принципів суддя має бути обізнаний про свої особисті та матеріальні інтереси конфіденційного характеру та вживати розумні заходи з метою отримання інформації про матеріальні інтереси членів своєї родини. При цьому до «членів родини судді» цим міжнародним актом віднесено дружину (чоловіка), сина, дочку, пасинка та будь-якого іншого близького родича чи особу, що проживає в домі у судді чи працює у нього за наймом.

В свою чергу Кодексом суддівської етики на суддів покладено обов'язок докладати всіх зусиль до того, щоб, на думку розсудливої, законслухняної та поінформованої людини, їх поведінка була бездоганною.

Рішенням Ради суддів України № 1 від 04 лютого 2016 року затверджено Коментар до Кодексу суддівської етики, у якому зазначено, що доброчесна поведінка судді має торкатися всіх сфер його життя, зокрема і матеріальної (майнової) сфери. Йдеться про добросовісну поведінку судді в реалізації обов'язку бути обізнаним про свої майнові інтереси та здійснення активних дій щодо вжиття розумних (адекватних) заходів для того, щоб бути обізнаним про майнові інтереси членів своєї сім'ї, виявляючи повагу до законів і лояльність до публічних фінансових інтересів держави.

Досліджуючи майновий стан родини кандидата, Комісія не здійснює оцінювання доброчесності її близьких осіб, а має на меті з'ясувати поінформованість кандидата про матеріальні інтереси членів родини та оцінити її прагнення сприяти встановленню обставин, важливих для підтримання впевненості громадськості у чесності й невідкупності судових органів.

За результатами дослідження досьє кандидата Комісія встановила, що доньки кандидата, _____ та _____ років народження, одна з яких є викладачем Київського національного університету імені Т.Шевченка, а інша - приватним підприємцем, у період з 2012 по 2013 роки набули у власність цінне майно, зокрема дві квартири у місті Києві у новобудові АДРЕСА_1 загальними площами 82,7 кв.м та 86,9 кв.м (дата набуття права власності - 05 листопада 2012 року), автомобіль AUDI A1 2013 року випуску (дата набуття права власності - 25 січня 2013 року) та автомобіль Mini Cooper 2012 року випуску (дата набуття права власності - 09 лютого 2013 року).

Кандидат пояснила джерела набуття доньками зазначеного майна їх власними заощадженнями та коштами, одержаними, зокрема, від реалізації майна, грошових зобов'язань, проте не надала на підтвердження цього жодних доказів.

З огляду на зазначене, враховуючи мету кваліфікаційного оцінювання та вимоги щодо відповідності кандидатів найвищим стандартам суддівської етики та доброчесності,

Комісія оцінює пояснення Прокопанич Г.К. як неповні та недостатні для спростування відповідних тверджень, наведених у висновку ГРД.

Водночас Комісія встановила систематичні порушення кандидатом вимог Закону України від 07 квітня 2011 року № 3206-VI «Про засади запобігання і протидії корупції» та Закону України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII «Про запобігання корупції», які полягають у внесенні до майнових декларацій неповних або неправдивих відомостей.

Комісія встановила, що Прокопанич Г.К. у декларації про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за 2012 рік не відобразила відомості про свою двоюрідну сестру ОСОБА_4 яка в той час проживала разом з сім'єю кандидата та була включена до складу її сім'ї під час отримання кандидатом службового житла (ордер № 012627 від 02 жовтня 2012 року на право зайняття службового жилого приміщення).

Також кандидат в період з 2014 по 2016 роки не зазначала в деклараціях жодних відомостей щодо свого чоловіка Прокопанича В.В., з яким офіційно розлучена лише у 2016 році.

Встановлені обставини дають підстави для обґрунтованого сумніву у сприйнятті і утвердженні кандидатом фундаментальних засад професійної етики і доброчесності судді.

Доводи ГРД щодо відвідування кандидатом території Автономної Республіки Крим після її окупації Російською Федерацією спростовуються вимогами Закону України від 15 квітня 2014 року № 1207-VII «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» (тимчасово окупована територія України є невід'ємною частиною території України, на яку поширюється дія Конституції та законів України) та поясненнями кандидата щодо поїздок до міста Севастополя, викликаних необхідністю ІНФОРМАЦІЯ_1.

Відповідно до частини першої статті 88 Закону, якщо Громадська рада доброчесності у своєму висновку встановила, що суддя (кандидат на посаду судді) не відповідає критеріям професійної етики та доброчесності, то Комісія може ухвалити рішення про підтвердження здатності такого судді (кандидата на посаду судді) здійснювати правосуддя у відповідному суді лише у разі, якщо таке рішення підтримане не менше ніж одинадцятьма її членами.

За результатами голосування пропозиція про визнання Прокопанич Г.К. такою, що підтвердила здатність здійснювати правосуддя у Касаційному господарському суді у складі Верховного Суду була підтримана одним членом Комісії. Відтак Комісія дійшла висновку, що Прокопанич Г.К. не підтвердила здатності здійснювати правосуддя у Касаційному господарському суді у складі Верховного Суду. За таке рішення проголосувало 12 членів Комісії.

Кваліфікаційне оцінювання здійснювалося для участі у конкурсі на зайняття вакантної посади судді Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду, що обумовлювало перевірку кандидата на відповідність найвищим стандартам та вимагало відсутності щонайменшого обґрунтованого сумніву у чеснотах майбутніх суддів Верховного Суду. Відтак висновки Комісії за результатами цього кваліфікаційного оцінювання не можуть мати преюдиційного значення та негативно вплинути на проходження кандидатом інших процедур, пов'язаних з кар'єрою судді.

Ураховуючи викладене, керуючись статтями 88, 93, 101 Закону, Положенням,
Комісія

вирішила:

визнати Прокопанич Галину Кризостанівну такою, що не підтвердила здатності
здійснювати правосуддя у Касаційному господарському суді у складі Верховного Суду.

Головуючий

В.Є. Устименко

Члени Комісії:

В.І. Бутенко

А.В. Василенко

Т.Ф. Весельська

А.Г. Козлов

Т.В. Лукаш

П.С. Луцюк

М.А. Макарчук

М.І. Мішин

С.М. Прилипко

Ю.Г. Тітов

Т.С. Шилова

С.О. Щотка